

<https://jas.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Applied Sociology

E-ISSN: 2322-343X

Vol. 34, Issue 3, No.91, Autumn 2023, pp. 23-42

Received: 31.12.2022 Accepted: 05.08.2023

Research Paper

**A New Pattern for Social Participation of Iranian Students in the University
(Meta-Synthesis)**

Mohsen Niazi

Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran

Niazim@kashanun.ac.ir

Akbar Zolfaghari *

Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Social Sciences, Payam-e Noor University, Tehran, Iran

Akbarzolfaghari@pnu.ac.ir

Elham Rezaei

Master's student in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran

Rezaieelham22@gmail.com

Shokoufeh Abshirin

Master's student in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran

Shokoofeh3390@gmail.com

Introduction:

Social participation is one of the important concepts of sociology and branches of participation, which includes a wide range of activities like membership and cooperation with religious, scientific, social, economic, professional, occupational, local, regional, and national associations, altruism, and cooperation in holding various ceremonies. By organizing groups, social capital expands, empowers social groups, and strengthens social trust and solidarity. It makes the society dynamic and its conditions unpredictable. The purpose of the study was to identify the most important dimensions of social participation among students and answer the following question: What are the most important factors and dimensions affecting social participation of Iranian students in the university?

Materials & Methods:

The research was carried out with a practical purpose and a qualitative method. A meta-synthesis methods was used by studying information sources in the field of factors affecting social participation of students. Meta-synthesis includes the stages of choosing the research question and goal, collecting the related researches, making a decision about inclusion and exclusion of studies, and evaluating and ranking of studies. It is based on mutual translation of the findings of studies and combination of translations. This research used the 7-step meta-synthesis method of Sandelowski and Barroso. The statistical population of this research included all the studies on students' social participation that were available in the University Jihad System (SID) and database of the country's publications (Magiran and Irandoc). In this systems, the terms 'social participation', 'student participation', and

'participation' were searched by limiting the search to Persian language and the time period of 2011-2021. A total of 34 articles were obtained and out of these 34 articles, 20 articles were accepted based on the meta-synthesis criteria. In this research, the criteria for selecting articles were as follows:

- Place of article publication: accepted articles in the database of approved scientific journals on Magiran, Sid, and Irandoc sites
- Topic: Factors affecting students' participation in Iranian society
- General scope: students' social participation
- Research method: meta-synthesis
- Research time frame: 2011-2021
- Language used: Persian

* Corresponding author

Niazi, M., Zolfaghari, A., Rezaie, E., & Abshirin, S. (2023). A New Pattern for Social Participation of Iranian Students in the University (Meta-Synthesis). *Journal of Applied Sociology*, 34(3), 23-42.

2322-343x / © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/jas.2023.136111.2349>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20085745.1402.34.3.2.6>

Discussion of Results & Conclusion:

The research findings showed that the 5 social, individual, collaborative, cultural, and psychological factors affected the students' social participation. The social factor included social trust, efficiency of scientific associations, benefits of membership in associations, and social vitality. The individual factor included age, gender, education, field of study, employment, and status. The collaborative factor included social participation, cooperative activity, and cooperative behavior. The cultural factor included media, television, social networks, religiosity, and culture. The psychological factor included feeling of powerlessness, life satisfaction, self-respect, cooperative spirit, and social tolerance. The results revealed that all the social, economic, political, and cultural aspects of the students' lives developed with the increase and expansion of their participations in university affairs, while strengthening solidarity, improving the students' life qualities, and finally reinforcing creativity and self-confidence. Several studies had confirmed and emphasized the findings of the current research, stating that social participation was affected by several factors, such as

religious beliefs, historical background, social and economic bases, age, sex, race, ethnicity, structure, religion, cultural values, education, job, place of residence, personality, social capital, and people's psychological characteristics of. Some emphasized the influence of education, income, and social status on social participation. Some others talked about the usefulness and benefit of participation and stated that people would take action if its benefit was more than its loss. According to the obtained results, the following measures will be suggested:

- Relevant organizations should encourage the students to have more participation by holding group and team competitions among them.
- Universities should encourage the students to participate more socially by holding special courses and providing the necessary conditions.

Keywords: Participation, Social Participation, Students, Meta-Synthesis, Community Development

مقاله پژوهشی

طرحی نو برای مشارکت اجتماعی دانشجویان ایرانی در دانشگاه (فرا ترکیب)

محسن نیازی، استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

niazim@kashanu.ac.ir

اکبر ذوالفقاری* ، استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

akbarzolfaghari@pnu.ac.ir

الهام رضایی، دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

rezaieelham22@gmail.com

شکوفه آب شیرین، دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

shokoofeh3390@gmail.com

چکیده

مشارکت اجتماعی، از مفاهیم مهم جامعه‌شناسی محسوب می‌شود که امروزه نقش مهمی در جوامع بازی می‌کند؛ بنابراین، پژوهش حاضر تلاش می‌کند با فرا ترکیب مطالعات مرتبط با مشارکت اجتماعی، الگوی جدیدی را برای مشارکت دانشجویان در امور دانشگاه طراحی و معرفی کند. روش پژوهش از نوع فرا ترکیب و جامعه آماری آن، کلیه مقالات علمی و پژوهشی منتشر شده در ایران، با موضوع مشارکت دانشجویان در دانشگاه، در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا پایان ۱۴۰۰ است. در کل تعداد ۳۴ مقاله پژوهشی یافت شد که در نهایت پس از بررسی‌های مختلف، ۲۰ مقاله برای بررسی نهایی انتخاب شد. یافته‌های تحقیق نشان داد ۵ عامل اجتماعی، فردی، نگرش مشارکتی، فرهنگی و روانی بر مشارکت اجتماعی دانشجویان اثرگذارند که عامل اجتماعی شامل اعتماد اجتماعی، کارآمدی انجمن‌های علمی، مزایای عضویت در انجمن‌ها و نشاط اجتماعی، عوامل فردی شامل سن، جنس، تحصیلات، رشته تحصیلی، وضعیت اشتغال، عامل نگرش مشارکتی در بر گیرنده مشارکت اجتماعی، فعالیت مشارکتی و رفتار مشارکتی، عامل فرهنگی شامل رسانه، تلویزیون، شبکه‌های اجتماعی، دین‌داری، فرهنگ و عامل روانی هم در بر گیرنده احساس بی‌قدرتی، رضایت از زندگی، حرمت نفس، روحیه مشارکتی و مدارای اجتماعی است. نتایج نشان می‌دهد با افزایش گسترش مشارکت دانشجویان در امور دانشگاه، همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی زندگی دانشجویی توسعه می‌یابد و موجب تقویت همبستگی، بهبود کیفیت زندگی دانشجویی و در نهایت بروز خلاقیت و خودباوری می‌شود.

واژه‌های کلیدی: مشارکت، مشارکت اجتماعی، دانشجویان، فرا ترکیب، توسعه اجتماع.

* نویسنده مسئول:

نیازی، م؛ ذوالفقاری، ا؛ رضایی، ا. و آب شیرین، ش. (۱۴۰۲). طرحی نو برای مشارکت اجتماعی دانشجویان ایرانی در دانشگاه (فرا ترکیب). *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۴(۳)، ۲۳-۴۲.

۴۲

مقدمه

مشارکت^۱ قدمتی دیرینه دارد و به عنوان یکی از نیازهای اجتماعی، بقای حیات فردی و اجتماعی را تضمین می‌کند. مشارکت از مؤلفه‌های حقوق اساسی بشر در جوامع مختلف، به شکل‌های گوناگون ظهور یافته است؛ اما در قرن گذشته با رشد جمعیت و توسعه شهرنشینی و پیچیدگی روابط اجتماعی، ضرورت و اهمیت آن نمایان شده و در دنیای جدید، از دهه ۱۹۷۰ به بعد، در قالب رویکردهای مشارکتی به آن توجه شده است (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶: ۱۱). به اعتقاد جامعه‌شناسانی چون موسوی و همکاران (۱۳۹۱)، تحقق توسعه بدون تحقق پیش‌نیازی به نام مشارکت اجتماعی، ناممکن است؛ به گونه‌ای که امروزه سازمان یونسکو بر ضرورت و قطعیت مشارکت به عنوان پیش‌فرض توسعه تأکید و مطالعات جدید توسعه نیز بر پیوند ناگسستنی مفاهیم توسعه، مدرنیته، شهروندی و مشارکت پافشاری می‌کند. همکاری و مشارکت میان انسان‌ها، یکی از مهم‌ترین عواملی است که به تداوم حیات بشر کمک کرده است. واتکینز^۲ معتقد است که برای تبیین حوادث و فرایندهای اجتماعی، باید آنها را از دو چیز استنتاج کرد: الف) از اصول حاکم بر رفتار افراد سهمیم در آن حادثه یا فرایند؛ ب) از توصیف موقعیت آنان (غفارزاده خویی و صباغ، ۱۳۹۵: ۲۶). مشارکت اجتماعی، از شاخه‌های مشارکت به شمار می‌رود که حوزه وسیعی از فعالیت‌ها، شامل عضویت و همکاری با انجمن‌های مذهبی، علمی، اجتماعی، اقتصادی، حرفه‌ای، شغلی، محلی، منطقه‌ای و ملی، نوع دوستی و همکاری در برگزاری مراسم مختلف را در بر می‌گیرد (غفاری، ۱۳۸۰: ۴۲)، با سازمان‌دهی گروه‌ها، سرمایه اجتماعی را گسترش می‌دهد، گروه‌های اجتماعی را توانمند می‌کند (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶: ۸)، باعث تقویت اطمینان و همبستگی اجتماعی می‌شود، جامعه را پویا و شرایط جامعه را پیش‌بینی‌ناپذیر و دگرگون می‌کند (غفاری، ۱۳۸۰: ۵۲-۵۹). تعدد و تکثر نهادهای محلی و غیردولتی، مبین وجود

مشارکت اجتماعی در جامعه است و جامعه مدنی با توسعه مشارکت اجتماعی و مدنی تعریف می‌شود (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶: ۲۸). مشارکت اجتماعی متضمن انواع فعالیت‌های فردی و اجتماعی مؤثر بر تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها از سطح پایین به بالا و به معنای دخالت انسان در تعیین سرنوشت خود، جامعه و اثرگذاری بر فرایندهای تصمیم‌گیری است (رضایی، ۱۳۷۵: ۵۴).

بیان مسئله

مشارکت اجتماعی ابتدا به عنوان بعدی از منزلت اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این مشارکت به عنوان ابزاری برای خودشکوفایی، حامی تکثرگرایی در جوامع توده‌ای، کاتالیزوری برای وحدت اجتماعی محلی، جایگزینی برای پیوندهای تضعیف شده خانواده و کلیسا، و عامل جامعه‌پذیری سیاسی و نظام‌های دینی غالب دیده شده است (Parker, 1985: 864). مشارکت اجتماعی دانشجویان بر گسترش روابط بین گروهی در قالب انجمن‌ها و فعالیت‌های دانشجویی دلالت دارد، با هدف مشارکت دانشجویان در فرایندهای اجتماعی انجام می‌شود و بسترساز نبوغ فکری، شفافیت در برنامه‌ریزی و برقراری مناسبت حیات اجتماعی دانشجویی است که داوطلبانه و اختیاری انجام می‌شود. با توجه به اهمیت موضوع مشارکت اجتماعی دانشجویان و روند رو به رشد آن در ایران، از دهه‌های گذشته، مطالعاتی درباره این موضوع انجام شده است؛ اما مطالعات حول یک سؤال مشترک، غالباً نتایج ناهمسویی داشته‌اند. تحقیق حاضر تلاش خواهد کرد تا یافته‌های پژوهش‌های کیفی و کمی انجام‌شده درباره مشارکت اجتماعی دانشجویان را به منظور کسب نتیجه‌ای منسجم ترکیب و الگوی جدیدی را برای مشارکت دانشجویان در امور دانشگاه طراحی و معرفی کند؛ بنابراین، هدف پژوهش حاضر، فراترکیب طراحی الگوی عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی دانشجویان است که با جمع‌بندی پژوهش‌های مشارکت اجتماعی دانشجویان، انجام

¹ Participation² Watkins

مشارکت تولیدکننده سرمایه اجتماعی و تعدد شبکه‌های مشارکت در گروه، مبین میزان سرمایه اجتماعی است. هر اندازه شبکه‌های مشارکت در گروه، سازمان و جامعه گسترده‌تر باشد، سرمایه اجتماعی غنی‌تر است. تحقق ابعاد سه گانه مشارکت، شامل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در جوامع در حال توسعه، برای پیشبرد اهداف توسعه ضروری است. امیل دورکیم^۲ اهمیت مشارکت اجتماعی را یادآور شده و بر گسترش روابط اجتماعی و ارتباطات برای تحقق همبستگی تأکید کرده است، همچنین معتقد است همبستگی اجتماعی، عامل تحقق مشارکت اجتماعی، تشدید ارتباطات و بسترساز فرصت‌هاست (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶: ۴۳). ناووزوف^۳ (۲۰۰۰) معتقد است شکل‌گیری مشارکت در اجتماع، در پنج بعد کنش متقابل میان افراد، گروه‌های اجتماعی، سازمان‌های غیر دولتی، اجتماعات محلی و کل اجتماع انجام می‌شود (باقری‌بنجار و رحیمی، ۱۳۹۱: ۱۵۰). به اعتقاد مک آیور^۴، در رفتارهای متقابل الگودار و آگاهانه مانند مشارکت، فرایند دوگانه سازمان‌دهی و انتخاب وجود دارد که یک سو، نظام ارزشی، شبکه پیچیده فرهنگ متداول و شخصیت است و سوی دیگر، واقعیت بیرونی است که با ارزیابی کنترلی ارتباط می‌یابد و از دنیای عوامل بیرونی متمایز می‌شود (کوزر و روزنبرگ، ۱۳۹۳: ۲۳۹).

تئوری‌های مشارکت اجتماعی: در دیدگاه‌های مشارکت، بر نظام تعلیم و تربیت، نهادهای خانوادگی، عوامل محیطی و بیرونی، فرایندهای اجتماعی - اقتصادی، در شکل‌گیری مشارکت تأکید می‌شود (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۰). از این دیدگاه، مشارکت زمانی محقق می‌شود که افراد با آموزش، سواد و رسانه، از محدودیت‌های فکری رها شوند، نگاه متفاوتی به جهان داشته باشند و انتخاب آگاهانه‌ای انجام دهند (گلدروپ، ۱۳۷۰: ۲۶). از این نظر، رویکردهای متفاوتی وجود دارد که تعابیر متفاوتی از مشارکت براساس چشم‌انداز خود ارائه کرده‌اند:

الف) رویکرد کارکردگرایی: کارکردگرایان بر نتایج و پیامد واقعیت‌های اجتماعی تأکید و کارکرد شوون جامعه را

می‌شود. این مقاله ضمن شناسایی مهم‌ترین ابعاد مشارکت اجتماعی دانشجویان، به این سؤال پاسخ خواهد داد که مهم‌ترین عوامل و ابعاد اثرگذار بر مشارکت اجتماعی دانشجویان ایرانی در دانشگاه، کدام است.

مبانی و رویکردهای نظری

مشارکت: در سده‌های اخیر، هم‌زمان با افزایش آگاهی‌های عمومی، بحث مشارکت روندی شتابان گرفته است. مشارکت مصدر باب مفاعله است (شفیعی‌مهر، ۱۳۸۳: ۲) که معنای لغوی آن، همکاری کردن و شرکت کردن (Lutz & Caldecott, 1996; Wily, 1997) و معنای اصطلاحی آن، شرکت داوطلبانه گروهی از مردم در برنامه‌های توسعه است (خوش‌فر و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۸). مشارکت به معنای سهم‌یافتن، سودبردن، شرکت‌جستن و همکاری کردن است (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶: ۱۲). مشارکت حسب عامل سازمانی، از سه منبع سازمان‌دهنده دولتمردان و کارشناسان عالی‌رتبه، مردم عادل و غیرماهر و عوامل بیرونی تشکیل شده است (شایگان، ۱۳۸۹: ۹۶). به لحاظ موضوعی، مشارکت به انواع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تقسیم می‌شود: مشارکت اقتصادی به مفهوم شرکت در مسائل مالی (علی‌محمدی، ۱۴۰۱: ۱۲)، مشارکت فرهنگی به معنای شرکت در امور فرهنگی، در قالب نهادهای تخصصی (نیازپور، ۱۳۸۹: ۲۶)، مشارکت سیاسی به معنای فعالیت فردی و جمعی برای اداره بهتر امور سیاسی (امینی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱۶) و مشارکت اجتماعی، در بر دارنده کنش‌های فردی و گروهی برای اثرگذاری بر تصمیم‌گیری‌هاست (شایگان، ۱۳۸۹: ۹۶).

مشارکت اجتماعی: مشارکت اجتماعی و توسعه، لازم و ملزوم هم‌اند (Abbott, 1995; Zakus & Lysack, 1998). به نظر میدگلی^۱، مشارکت اجتماعی ایده‌ای کاملاً ایدئولوژیکی است (جعفری‌نیا، ۱۳۸۷: ۲، به نقل از نیازی، ۱۳۸۳: ۳) که بازتاب اعتقادات ناشی از نظریه‌های اجتماعی و سیاسی و شاکله ارتباطات غیررسمی با هم کلاسی‌ها، همکاران، خویشاوندان، انجمن‌ها و گروه‌های داوطلبانه است (شارع‌پور، ۱۳۸۷: ۶۴). شبکه‌های

² Emile Durkheim

³ Novruzov

⁴ McIver

¹ Midgley

فعال و وسیله‌ای در جهت تأمین نیازها، کسب فایده و منافع شخصی در نظر گرفته می‌شود (رضایی، ۱۳۷۵: ۵۴). دیدگاه تضاد، مشارکت را فرآیند توصیف و شناسایی فرصت‌ها، نیازها و مشکلات تعریف و با مرور دیالکتیکی نیروهای اجتماعی، بر اتخاذ گروه‌های زیر ستم برای عمل مشترک، تأکید کرده است (پیران، ۱۳۷۶: ۷۶). در این دیدگاه، عضویت و فعالیت در تشکل‌های اجتماعی، سبب احساس قدرت و توانایی در فرد می‌شود (پیران، ۱۳۸۳: ۵۴۰).

ه) رویکرد کنش متقابل: در این رویکرد موجود در فرایندهای اجتماعی، بر نقش کنشگران تأکید و برای فهم پدیده‌های اجتماعی، شناسایی خصوصیات عواملان کنش، مهم ارزیابی می‌شود. همچنین بیان می‌کنند که گرایش و تمایلات، نظام معانی و زمینه‌های شناختی افراد برای تبیین مشارکت اجتماعی ضروری و لازم است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۳). در این رویکرد، مشارکت نوعی کنش اجتماعی است و شرایطی را شامل می‌شود: ۱. کنشگر در شرایطی قرار دارد که کنشگران دیگر حضور دارند. کنش با توجه به حضور کنشگران دیگر انجام می‌شود و معطوف به حضور دیگران است؛ ۲ - شرایط کنشگر به صورتی است که کنشگران دیگر قادرند با امکانات و ویژگی‌ها و وسایلی که در اختیار دارند، رفتار کنشگر را تحت تأثیر قرار دهند؛ ۳ - کنشگر اشتراکاتی با کنشگران دیگر دارد که در زمینه‌هایی مانند مجموعه‌های معینی از توقعات، اعتقادات، ارزش‌های مشخص و نمادهاست (کوهن، ۱۳۸۱: ۱۳۹).

و) رویکرد ترکیبی: نگاه این رویکرد در تبیین فرایندها واقعیت‌های اجتماعی، کل‌گرایانه است. این رویکرد، به ابعاد مختلفی در سطح کلان، فردی، رابطه کنشگران، ساختارهای اجتماعی و اثرگذاری توجه می‌کند و تکرار در روش‌شناختی را می‌پذیرد. نظریه ساخت‌یابی گیدنز^۱ (۲۰۰۹) در زمره این نظریه‌هاست که نقطه عزیمت آن، آگاهی فردی و ساخت اجتماعی نیست، بلکه نحوه ساخت‌یابی واقعیت اجتماعی است که در زمان و مکان به وجود می‌آید. هستی‌شناسی گیدنز

برحسب سودمندی تبیین می‌کنند (Pope, 1975; آبرومندی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۵۴؛ لیتل، ۱۳۸۵: ۱۵۱). در این رویکرد، نقش و کارکرد مشارکت مهم است؛ به نحوی که مشارکت مردم و افراد برای حیات نظام اجتماعی لازم (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۱) و ابزاری برای تحقق اهداف دیگران است. دستیابی به منافع اقتصادی، کسب فایده و منزلت اجتماعی - اقتصادی و قدرت، از اهداف مشارکت اجتماعی در رویکرد کارکردگرایی است (رضایی، ۱۳۷۵: ۵۴).

ب) رویکرد ساختارگرایی: در این رویکرد، اشکال اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ساختارها، نقش اساسی دارند. بنا بر نظر ساختارگرایان، ساختارهای اجتماعی، رفتارهای مشارکتی را محدود و هدایت می‌کنند. این رویکرد تحقق و تقویت مشارکت را در گرو تغییر و تحولات ساختاری می‌داند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۱). در رویکرد ساختارگرایی، مشارکت اجتماعی جزئی از ساخت اجتماعی است که ساختار اجتماعی را حفظ می‌کند، باعث بقا و ادامه حیات ساختار اجتماعی می‌شود و تحولات اساسی را در ساختار اجتماعی به وجود می‌آورد (فخرایی، ۱۳۸۳: ۴۶۱).

ج) رویکرد کارکردی - ساختی: تأکید این رویکرد برای تحقق مشارکت، بر سطوح فردی و میانی شخصیت، نهادهای اجتماعی و فرایندهاست و بیان کرده است که مشارکت داوطلبانه و آگاهانه با رشد شخصیت اجتماعی محقق خواهد شد؛ بنابراین، فرهنگ‌پذیری و جامعه‌پذیری برای تغییر در نظام تمایلات افراد لازم است، همچنین توسعه مسئولیت‌پذیری، خودتکایی، اخلاق، میل به پیشرفت و خردورزی در جهت تحقق مشارکت اجتماعی، ضرورت دارد (دشتی، ۱۳۷۶: ۲۳).

د) رویکرد تضادگرایی: این رویکرد ویژگی‌های شخصیتی و عوامل انگیزشی را عامل تعیین‌کنش فردی در اقدام به کنش‌های اجتماعی در نظر می‌گیرد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۳). از این نظر، مشارکت اجتماعی فی‌نفسه هدف است و از طریق آن، توانایی‌ها و خلاقیت‌های افراد به فعلیت می‌رسد. در این نظریه، مشارکت سیاسی وظیفه شهروند

¹ Giddens

توسعه، رشد شخصیت و در نتیجه، امکان مشارکت داوطلبانه و آگاهانه امکان‌پذیر نیست (چلبی، ۱۳۹۵: ۲۲۷).

پیشینه تحقیق

درباره مشارکت اجتماعی، پژوهش‌های مختلفی انجام شده است که مربوط به گروه‌های مختلف اجتماعی است و در جدول ۱ و ۲ به برخی از آنها اشاره شده است.

درباره زمان و مکان، او را قادر می‌کند تا بتواند علاوه بر ارتباط با تفاوت سطح خرد و کلان، آنها را به شکل فرایندهای پویا و تاریخی ببیند (توسلی، ۱۳۷۴: ۱۴). تعامل عوامل ساختاری و کنشی در تبیین واقعیت‌های اجتماعی، مهم است. عوامل فردی، ویژگی‌های شخصیتی، و ساختار اجتماعی در تبیین مشارکت اجتماعی نقش دارند؛ به این شکل که از یک سو، توسعه اجتماعی افراد با شخصیت رشدیافته امکان‌پذیر است و از سوی دیگر، بدون تکامل ساختاری و

جدول ۱- مقالات داخلی مشارکت اجتماعی

Table 1- Internal articles of social participation

عنوان	نویسنده	روش	یافته‌ها
نقش وسایل ارتباط جمعی در مشارکت اجتماعی دانشجویان	(مظفری، ۱۳۹۵)	پیمایش	میزان استفاده از تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی، برای مشارکت اجتماعی بسیار ناچیز است.
عوامل تأثیرگذار بر تقویت مشارکت اجتماعی دانشجویان، در انجمن‌های علمی دانشگاه	(میرزایی و همکاران، ۱۳۹۷)	پیمایش	بین متغیرهای مستقل تحقیق و مشارکت اجتماعی دانشجویان، همبستگی معناداری وجود دارد.
اعتماد اجتماعی و تأثیر آن بر مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه هرمزگان	(ظهییری‌نیسا و همکاران، ۱۳۹۵)	پیمایش	میزان مشارکت اجتماعی دانشجویان در حد متوسط و رابطه آن با اعتماد اجتماعی، مثبت و مستقیم است.
بررسی نقش دین‌داری در اعتماد و مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه لرستان	(موسوی و همکاران، ۱۳۹۷)	توصیفی - همبستگی	در سطح اطمینان، ۹۵ درصد دین‌داری تأثیر مثبت و معناداری بر اعتماد و مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه لرستان دارد.
سرمایه و مشارکت اجتماعی در فضای دانشجویی	(فرهادی، ۱۳۹۷)	پیمایش	میزان نشاط اجتماعی در حد متوسط به بالا و میزان مشارکت اجتماعی، در حد متوسط رو به پایین است.
مشارکت اجتماعی و نشاط اجتماعی	(گلابی و اخشی، ۱۳۹۴)	پیمایش	میزان مدارای اجتماعی با مشارکت اجتماعی و ابعاد سه‌گانه آن، همبستگی مستقیم معنی‌داری دارد، ولی مشارکت و مدارای اجتماعی بر اساس وضعیت تأهل دانشجویان، معنی‌دار نبود.
بررسی تأثیر مشارکت اجتماعی بر مدارای اجتماعی، در بین دانشجویان	(گلابی و رضایی، ۱۳۹۲)	کمی	در مجموع میزان مشارکت دانشجویان پایین است، اما تفاوت معنی‌داری میان میزان مشارکت ذهنی زنان و مردان نیست.
بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه یزد	(زارع شاه‌آبادی و نوریان‌نجف، ۱۳۹۱)	پیمایش	بین مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی، رابطه معناداری وجود دارد. اگر به اعتماد اجتماعی دانشجویان افزوده شود، در این صورت، سطح مشارکت اجتماعی آنان نیز افزایش می‌یابد.

پیشینه خارجی

جدول ۲- مقالات خارجی مشارکت اجتماعی

Table 2- Intrenational articles on social participation

عنوان	نویسنده	یافته‌ها
ورزش و سرمایه اجتماعی	(Seippel, 2006)	مشارکت داوطلبانه افراد در سازمان‌های ورزشی، موجب اعتماد اجتماعی بیشتر فرد و همچنین پیگیری بیشتر در مسائل مدنی و سیاسی شده است.
تحول اقتصادی در اروپای شرقی و توزیع درآمد	(Atkinson et al., 1992)	یافته‌های پژوهش نشان داد بین متغیر اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی، رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد.
آیا سرمایه اجتماعی، پرداخت اقتصادی دارد؟	(Knack & Keefer, 1997)	هرچه میزان اعتماد بیشتر باشد، همکاری‌های مدنی و مشارکت مدنی افزایش می‌یابد؛ در نتیجه عملکرد اقتصادی بهتر می‌شود.
نابرابری، اعتماد و مشارکت مدنی	(Uslaner & Brown, 2005)	نابرابری، موجب بی‌اعتمادی می‌شود.

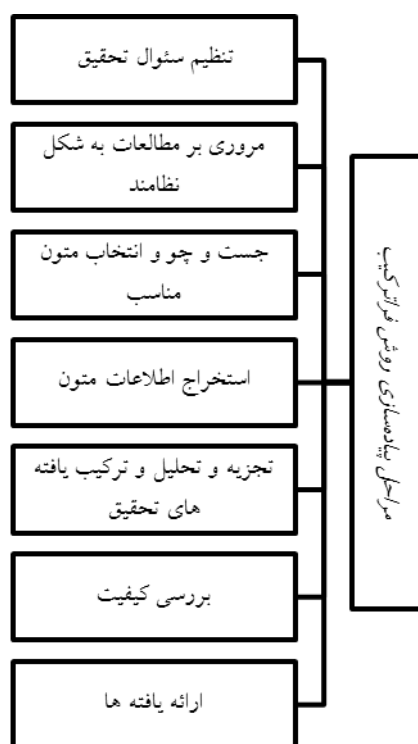
روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر روش‌شناسی، کیفی و با استفاده از روش‌ها، فراترکیب است و مبتنی بر مطالعه منابع اطلاعاتی در حوزه عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی دانشجویان انجام شده است. روش فراترکیب، تحلیل مطالعات کیفی است که در نهایت فهمی عمیق و کاربردی‌تر را فراهم می‌آورد. فراترکیب، روشی برای جمع‌بندی مطالعات کیفی مربوط به یک پدیده یا لاقبل نزدیک به آن است (Zimmer, 2006: 312-317). روش فراترکیب، با ارائه نگاه جامع به موضوع یا پدیده، به یکی شدن افق‌های مختلف پژوهشی منجر می‌شود. مهم‌ترین ویژگی‌های روش فراترکیب، شامل بازبانی جامع و سامان‌مند (سیستماتیک) همه پژوهش‌ها و گزارش‌های کیفی مرتبط با موضوع، استفاده از روش‌های مفید (کیفی و کمی) برای تحلیل آنها، تفسیر و تحلیل نکات اصلی تحقیقات، استفاده از روش‌های سامان‌مند (سیستماتیک) و مناسب کیفی برای جمع‌بندی نکات اصلی مطالعات و استفاده از فرایند تکرارپذیر برای افزایش روایی روش و خروجی فراترکیب است (Sandelowski & Barroso, 2006: 22). توسعه نظری یک موضوع، ارائه چکیده‌ای سطح بالا از موضوع و تلاش برای دسترس‌پذیری یافته‌های تحقیقات کیفی برای کاربردی عملی از مهم‌ترین فایده‌های استفاده از این

روش است (Zimmer, 2006: 313). فراترکیب، شامل مراحل انتخاب سؤال یا هدف پژوهش، جمع‌آوری پژوهش‌های مرتبط، تصمیم درباره شمولیت و غیرشمولیت مطالعات، ارزیابی و رتبه‌بندی مطالعات، ترجمه متقابل یافته‌های مطالعات و ترکیب ترجمه‌هاست (Walsh & Downe, 2005: 200-206). نوبلت^۱ و همکاران (1988) هم برای فراترکیب، سه مرحله انتخاب مطالعات، ترکیب ترجمه‌ها و ارائه آنها را پیشنهاد داده‌اند؛ اما این پژوهش، از روش هفت مرحله‌ای استفاده کرده است.

جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه پژوهش‌های مشارکت اجتماعی دانشجویان است که در سامانه جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه نشریات کشور (مگیران) و ایرانداک (IranDoc)، موجود بوده است. در این سامانه‌ها، واژه‌های مشارکت اجتماعی، مشارکت دانشجویی و مشارکت در قسمت عنوان، با محدود کردن جست‌وجو به زبان فارسی و بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰ جست‌وجو شده است که جمعاً ۳۴ مقاله به دست آمده و از این ۳۴ مقاله، ۲۰ مقاله نیز براساس ملاک‌های فراترکیب پذیرفته شده است. مراحل فراترکیب که در این پژوهش اجرا و برای دستیابی به اهداف تحقیق انجام شده است، عبارت‌اند از:

¹ Noblit et al.

شکل ۱- مراحل پیاده‌سازی روش فرا ترکیب

Fig 1- Implementation steps of meta-synthesis method (Sandelowski & Barroso, 2006)

مرحله اول: طرح سؤال‌های تحقیق

در مرحله اول، برای طرح و تنظیم سؤال پژوهش از عوامل تعیین‌کننده مختلفی استفاده می‌شود. در این مرحله، از پارامترهایی مانند چگونگی روش، جامعه مطالعه شده، چه زمانی و یا چه چیز استفاده شده است. در این پژوهش، سؤالات زیر بررسی و درباره آنها جست‌وجو شده است.

(۱) مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مشارکت دانشجویان کدام

است؟

(۲) مهم‌ترین ابعاد اثرگذار بر مشارکت دانشجویان کدام

است؟

مقالات منتشر شده در مجلات علمی مختلف متمرکز شده و مطالعات مرتبط با موضوع را انتخاب کرده است. در این پژوهش، محقق جست‌وجوی نظام‌مند خود را بر پایگاه مجلات علمی مصوب در سایت مگیران متمرکز و واژگان کلیدی مرتبط مندرج در جدول ۳ را انتخاب کرده است.

جدول ۳- کلیدواژه‌های تحقیق

Table 3- Research keywords

فارسی
مشارکت، مشارکت اجتماعی، دانشجویان، فرا ترکیب

مرحله سوم: جست‌وجو و انتخاب متون مناسب

محقق در این مرحله، با هدف رسیدن به متون منتخبی، بازبینی‌های مختلف مقالات متناسب با سؤالات پژوهش را مشخص و برخی مقالات را رد می‌کند. مقالات رد شده، در فرایند فرا ترکیب قرار نمی‌گیرند. در این پژوهش، ملاک

مرحله دوم: مروری بر مطالعات به شکل نظام‌مند

در این مرحله، ابتدا کلمات کلیدی مرتبط با موضوع انتخاب و به‌طور مستمر در تمام مراحل تحقیق، مجدد ارزیابی می‌شود. محقق با مجموعه‌ای از جست‌وجوهای آنلاین و سیستماتیک، بر

انتخاب مقالات به قرار ذیل بوده است:

محدوده زمانی تحقیق: ۱۳۹۰-۱۴۰۰؛

ملاک‌های انتخاب مقالات، طبق معیارهای ذیل معرفی شدند:

زبان‌های استفاده شده: فارسی.

محل چاپ مقاله: مقالات پذیرش شده در پایگاه مجلات

کیفیت مقالات براساس ۱۰ معیار، بر مبنای برنامه

علمی مصوب در سایت Magiran و Sid و Irandoc؛

مهارت‌های ارزیابی حیاتی (هر معیار حداکثر ۵ امتیاز)، اصول

موضوع: عوامل مؤثر بر مشارکت دانشجویان در جامعه

و روش‌ها، هدف پژوهش، نمونه، ساختار پژوهش،

ایران؛

انعکاس‌پذیری، مرتب‌سازی داده‌ها، دقت تحقیق، رعایت

حیطه کلی: مشارکت اجتماعی دانشجویان؛

اخلاق حرفه‌ای، تبیین روشن نتایج، نتیجه‌گیری کلی شد و

روش تحقیق: فراترکیب؛

نتایج نهایی ذیل به دست آمد.

جدول ۴- امتیازات داده‌شده به مقاله منتخب

Table 4- Points given to the selected article

شماره مقاله	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
نمره نهایی	۴۱	۴۵	۴۳	۴۲	۵۰	۴۲	۴۵	۴۵	۴۳	۴۰
شماره مقاله	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
نمره نهایی	۳۹	۴۵	۴۰	۴۸	۴۷	۴۵	۳۵	۳۸	۴۰	۴۱

در این مرحله از بین ۳۴ مقاله، ۲۰ مقاله براساس ده معیار

حداکثر امتیاز داده‌شده به مقالات ۵۰ و حداقل آن ۳۵ بوده

ذکرشده، تأیید نهایی شد. با توجه به نتایج حاصل‌شده،

است.

جدول ۵- نتایج گزینش مقالات نهایی

Table 5- Results of selection of final articles

تعداد کل مقالات و منابع اولیه	۳۴
تعداد مقالات پذیرفته‌نشده براساس عنوان تحقیق	۴
تعداد مقالات پذیرفته‌نشده براساس چکیده تحقیق	۳
تعداد مقالات پذیرفته‌نشده براساس محتوای تحقیق	۳
تعداد مقالات پذیرفته‌نشده براساس کیفیت تحقیق	۴
تعداد مقالات پذیرفته‌شده نهایی	۲۰

یافته‌های تحقیق

مرحله چهارم: استخراج نتایج

در این مرحله، پژوهشگر مقالات منتخب و نهایی‌شده را به‌منظور دستیابی به یافته‌های درونی - محتوایی مطالعات، برای چندمین بار مرور و پس از انتخاب و نهایی‌شدن محتوای مقالات، عوامل و ابعاد مؤثر بر مشارکت اجتماعی دانشجویان را استخراج کرده است.

مرحله پنجم: بررسی و ادغام نتایج

ایجاد تفسیر یکپارچه و جدید از یافته‌ها، از اهداف فراترکیب است. یافته‌های این مرحله نشان می‌دهد از گذشته تاکنون، چنین مطالعه نظام‌مندی انجام نشده است، هریک از مطالعات پیشین، فقط به جنبه خاصی از مقوله مشارکت اجتماعی دانشجویان توجه داشته و هیچ‌یک از تحقیقات، چارچوب منسجم و نظام‌مندی نداشته‌اند. در جدول ۶، کدهای نهایی استخراج‌شده در هر مقوله و مفهوم نشان داده شده است.

جدول ۶- عوامل و ابعاد مؤثر بر مشارکت اجتماعی دانشجویان در دانشگاه

Table 6- Factors and dimensions affecting the social participation of students in the University

مقوله	مفاهیم	مأخذ	فراوانی
اجتماعی	اعتماد اجتماعی، کارآمدی انجمن‌های علمی، مزایا عضویت در انجمن‌ها، نشاط اجتماعی	(پناهی و دهقانی، ۱۳۹۱؛ رضایی و همکاران، ۱۳۹۹؛ سعدآبادی و همکاران، ۱۴۰۰؛ ظهیری‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵؛ فرهادی، ۱۳۹۷؛ مظفری، ۱۳۹۵؛ میرزایی و همکاران، ۱۳۹۷)	۸
فردی	سن، جنس، تحصیلات، رشته تحصیلی، وضعیت اشتغال	(زارع شاه‌آبادی و نوریان‌نجف، ۱۳۹۱؛ ظهیری‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵؛ گلابی و اخشی، ۱۳۹۴؛ مظفری، ۱۳۹۵)	۴
نگرش مشارکتی	مشارکت اجتماعی، فعالیت مشارکتی، رفتار مشارکتی	(امام‌جمعه‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱؛ ظهیری‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵؛ گلابی و اخشی، ۱۳۹۴؛ موسوی و همکاران، ۱۳۹۷؛ میرزایی و همکاران، ۱۳۹۷)	۶
فرهنگی	رسانه، تلویزیون، شبکه‌های اجتماعی، دین‌داری، فرهنگ	(دولتی و همکاران، ۱۴۰۰؛ سعدآبادی و همکاران، ۱۴۰۰؛ فرهادی، ۱۳۹۷؛ مظفری، ۱۳۹۵؛ موسوی و همکاران، ۱۳۹۷)	۵
روانی	احساس بی‌قدرتی، رضایت از زندگی، حرمت نفس، روحیه مشارکتی، مدارای اجتماعی	(رضایی و همکاران، ۱۳۹۹؛ فرهادی، ۱۳۹۷؛ گلابی و اخشی، ۱۳۹۴)	۳

مأخذ: یافته‌های تحقیق

مرحله ششم: تعیین کیفیت نتایج

در این مرحله، محقق برای کنترل نتایج استخراجی‌اش، از مقایسه نظرات خود با خبرگان دیگر استفاده کرده و نتایج آن از طریق شاخص کاپا ارزیابی و تأیید شده است.

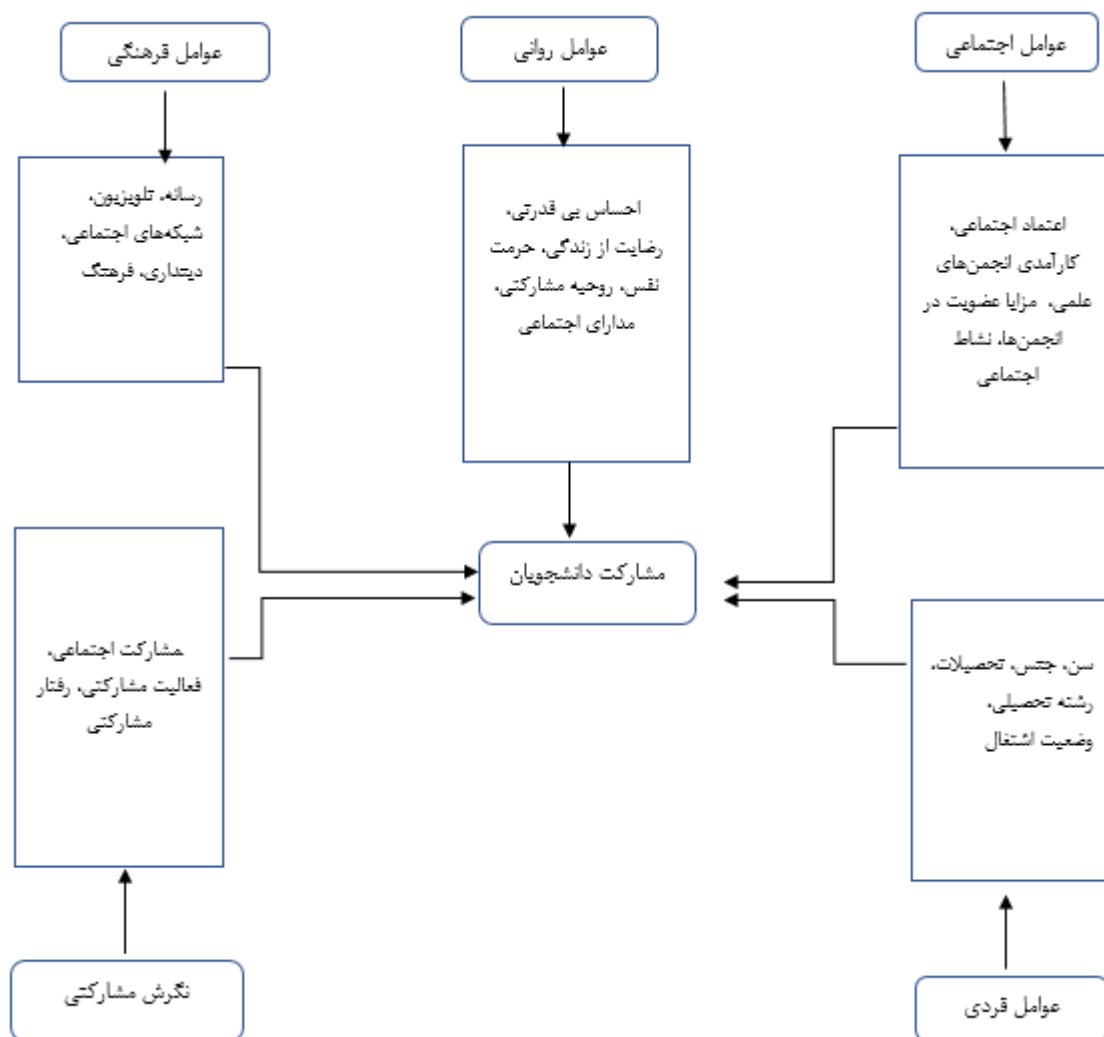
انجام محاسبات، ضریب کاپا ۰,۹۶ به دست آمد که توافق قوی مرورگران بر سر عوامل مؤثر بر مشارکت اجتماعی دانشجویان در مطالعات بررسی‌شده را نشان می‌دهد.

مرحله هفتم: اعلام نتایج

در این مرحله، یافته‌های به دست آمده از مراحل قبل، به صورت یک مدل ارائه می‌شود که این مدل براساس مؤلفه‌ها و ابعاد است؛ بنابراین، مطالعه حاضر با جمع‌بندی مطالعات کیفی و کمی قبلی، یافته‌های حاصل از مراحل گذشته را مبنی بر مشارکت اجتماعی دانشجویان، دسته‌بندی و ترکیب کرده و در نهایت، الگوی جدیدی را برای مشارکت اجتماعی دانشجویان، مانند شکل ۲ طراحی و ترسیم کرده است.

روایی و پایایی

در این مرحله از تحقیق حاضر، برای ارزیابی پایایی پژوهش، از ضریب کاپا استفاده شده است؛ زیرا کوهن (1960)، فرمول کاپا را ابداع و تأکید کرد که این فرمول برای محاسبه توافق مورد انتظار مطلوب است. مقدار کاپا بین صفر تا یک نوسان دارد؛ یعنی هرچه مقدار آن به عدد یک نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده توافق بیشتر مرورگران است. در این تحقیق با

شکل ۲- الگوی جدید مشارکت اجتماعی دانشجویان ایرانی در دانشگاه

Fig 2- The new pattern of social participation of Iranian students in the University

منبع: یافته‌های تحقیق

بحث و نتیجه

علمی و پژوهشی منتشرشده در ایران با موضوع مشارکت دانشجویان در دانشگاه، در بازه زمانی سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۴۰۰ است. در کل تعداد ۳۴ مقاله پژوهشی یافت شد که در نهایت پس از بررسی و پالایش‌های مختلف، ۲۰ مقاله برای بررسی نهایی انتخاب شد. یافته‌ها نشان داد ۵ عامل اجتماعی، فردی، نگرش مشارکتی، فرهنگی و روانی بر مشارکت اجتماعی دانشجویان اثرگذارند که عامل اجتماعی شامل اعتماد اجتماعی، کارآمدی انجمن‌های علمی، مزایای عضویت در

پژوهش حاضر تلاش کرد تا با فراترکیب مطالعات کیفی و کمی تحقیق، الگوی جدیدی را برای مشارکت دانشجویان در امور دانشگاه طراحی و معرفی کند. هدف پژوهش حاضر، طراحی الگوی جدید مشارکت مؤثر اجتماعی دانشجویان در دانشگاه‌های ایران است که با مطالعه و جمع‌بندی پژوهش‌های انجام‌شده درباره مشارکت اجتماعی انجام شده است. روش پژوهش از نوع فراترکیب و جامعه آماری آن، کلیه مقالات

پرورش، منشأ توسعه اقتصادی و مشارکت اجتماعی است (ازکیا و غفاری، ۱۳۹۲: ۵۱). او از میزان توسعه اقتصادی، به عنوان مهم ترین و اساسی ترین پیش شرط برقراری دموکراسی یاد و تصریح می کند که موقعیت اقتصادی خانواده مثل منزلت، درآمد، شغل، محل سکونت، موقعیت اجتماعی شامل وضعیت تأهل، مشارکت در نهادها، شهری یا روستایی بودن، مهاجر یا بومی بودن، تحصیلات، میان سالی یا جوانی و موقعیت سیاسی - مذهبی مانند ایدئولوژی و ویژگی سیاسی خانواده، از مهم ترین متغیرهای مؤثر بر مشارکت اند (فرهمنند و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳). هانتینگتون و نلسون^۳ (1976)، منزلت اجتماعی، عضویت و مشارکت در سازمان ها و گروه های اجتماعی را مهم ترین عوامل مؤثر بر مشارکت می دانند (گنجی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۵۲). به اعتقاد آنان، آموزش بی ثبات کننده است؛ اما نتیجه آن، جمعیت ماهر و باسوادی است که برای توسعه لازم است (Huntington, 2014; Huntington & Dominguez, 1975). آنان، اثرگذاری فرآیند توسعه بر مشارکت را از طریق سازمانی یادآوری و چنین تشریح می کنند که عضویت فرد در گروه ها و سازمان ها، احتمال مشارکت او را بیشتر می کند. دال^۴ (2005) از اندیشه برابری به عنوان یک اصل دموکراتیک مطلوب یاد و تأکید می کند برابری با عمل سیاسی، برقرار نمی شود. به نظر او، شهروندی که احساس ناتوانی و بی تأثیری کند، در مقایسه با کسی که در مقابل او فکر می کند، خیلی کمتر در امور سیاسی دخالت می کند (مسعودیا و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰۹). دال معتقد است کسانی که اعتقاد دارند بر فرآیندهای سیاسی اثرگذارند، بیش از دیگران در فعالیت های سیاسی - اجتماعی شرکت می کنند (امام جمعه زاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱). به زعم دال، ویژگی های اجتماعی و خصوصیات شخصیتی افراد، بر احساس کارایی آنان اثرگذار است، به گونه ای که هر چه مقام اجتماعی، درآمد، تجربه و دانش فرد بالاتر باشد، کارایی و تأثیرگذاری او بیشتر است. بدینی و اعتمادداشتن به مشارکت نیز در کارایی فرد مؤثر است و بالعکس (محسنی و همکاران،

انجمن ها و نشاط اجتماعی، عوامل فردی شامل سن، جنس، تحصیلات، رشته تحصیلی، وضعیت اشتغال، عامل نگرش مشارکتی در بر گیرنده مشارکت اجتماعی، فعالیت مشارکتی و رفتار مشارکتی، عامل فرهنگی شامل رسانه، تلویزیون، شبکه های اجتماعی، دین داری، فرهنگ و عامل روانی هم در بر گیرنده احساس بی قدرتی، رضایت از زندگی، حرمت نفس، روحیه مشارکتی و مدارای اجتماعی است. مطالعات متعددی یافته های تحقیق حاضر را تأیید و تأکید کرده اند که مشارکت اجتماعی، متأثر از عوامل متعددی مانند باورهای مذهبی، پیشینه تاریخی، پایگاه اجتماعی و اقتصادی، سن، جنس، نژاد، قومیت، ساختار، مذهب و ارزش های فرهنگی، تحصیلات، شغل، محل سکونت، شخصیت، سرمایه اجتماعی و ویژگی های روحی و روانی افراد است (Campbell, 2013; Kivoi, 2014; Krishna, 2002; Milbrath, 1981; Persson, 2015; Woodward et al., 2016). برخی بر تأثیر تحصیلات، درآمد و موقعیت اجتماعی در مشارکت اجتماعی تأکید دارند (Verba & Nie, 1987). دوکنس^۱ (2017)، عوامل شخصیتی را تعیین کننده مشارکت خوانده و تأکید کرده است که این عوامل در پنج دسته سازگاری، وظیفه شناسی، ثبات عاطفی، شدت و محیط تقسیم بندی می شوند. برخی (Lilleker & Koc-Michalska, 2017) از انگیزه افراد به عنوان عامل مؤثر بر مشارکت یاد و بعضی هم (Lopes et al., 2009; Weitz-Shapiro & Winters, 2008)، از فایده مندی و سود مشارکت سخن گفته و تصریح کرده اند که افراد پس از محاسبه سود و زیان مشارکت، در صورتی مبادرت به کار می کنند که فایده آن بیش از زیانش باشد. در دیدگاه های مشارکت، بر نظام تعلیم و تربیت، نهادهای خانوادگی، عوامل محیطی و عوامل بیرونی، فرایندهای اجتماعی - اقتصادی، در شکل گیری مشارکت تأکید شده است (موسوی و دیگران، ۱۳۹۱: ۵۰). لیپست^۲ (1960)، توسعه اقتصادی را لازمه تحقق مشارکت می داند و تأکید می کند نظام طبقاتی باز، صنعتی شدن و فراگیری آموزش و

³ Huntington Aand Nelson

⁴ Dahl

¹ Dawkins

² Lipset

فرایندهای اجتماعی مهم توصیف و بر شناسایی ویژگی‌های کنشگران برای فهم پدیده‌های اجتماعی تأکید کرده است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۳). رویکرد ترکیبی با نگاهی کل‌گرایانه به واقعیت‌ها و فرایندهای اجتماعی، تأکید کرده است که تعامل عوامل ساختاری و کنشی، عوامل فردی، ویژگی‌های شخصیتی و ساختار اجتماعی در تبیین مشارکت اجتماعی نقش مهمی دارند (چلبی، ۱۳۹۵: ۲۲۷). نتایج تحقیق نشان می‌دهد با افزایش و گسترش مشارکت دانشجویان در امور دانشگاه، همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی زندگی دانشجویی توسعه می‌یابد و موجب تقویت همبستگی، بهبود کیفیت زندگی دانشجویی و درنهایت بروز خلاقیت و خودباوری می‌شود. دانشجویان با مشارکت اجتماعی در دانشگاه، ضمن تحقق منزلت اجتماعی - اقتصادی و کسب قدرت، می‌توانند به منافع اقتصادی و معنوی دست پیدا کنند.

با توجه به نتایج به دست آمده، پیشنهاد می‌شود:

- با توجه به پایین بودن میانگین مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان، سازمان‌های مربوطه با برگزاری مسابقات گروهی و تیمی در بین دانشجویان، آنها را برای مشارکت بیشتر ترغیب کنند؛

- با توجه به پایین بودن مشارکت اجتماعی دانشجویان، پیشنهاد می‌شود دانشگاه‌ها با برگزاری دوره‌های ویژه و فراهم کردن شرایط لازم، دانشجویان این گروه را به مشارکت اجتماعی بیشتر تشویق کنند.

منابع فارسی

آبرومندی، س.؛ خیری، ب. و ودادی، ا. (۱۳۹۸). دلایل فرهنگی امتناع مصرف‌کننده ایرانی از مصرف کالاهای ایرانی و تولید ملی. *رهیافت/انقلاب/اسلامی*، ۴۹ (۱۳)، ۱۷۴-۱۵۱.

ازکیا، م. و غفاری، غ. (۱۳۹۲). *جامعه‌شناسی توسعه*. تهران: کیهان.

لرنر^۱ (۱۹۵۸: ۱۳۸۵). به نقش مشارکت در جوامع در حال گذار اشاره و یادآوری می‌کند که سواد، ارتباطات، رسانه‌های گروهی، تحرک جغرافیایی و شهرنشینی، پیش‌نیاز توسعه، تحرک ذهنی و روانی است که در شکل‌گیری شخصیت انتقالی نمود پیدا می‌کند. همدلی، مؤلفه محوری شخصیت انتقالی است که لرنر (۱۹۵۸) نقش آن را در توانمندسازی افراد، بااهمیت خوانده و تصریح کرده است که با رسانه‌ها و ارتباطات، درک افراد و شناخت جامعه، متحول، آگاهی جامعه بیشتر و اهمیت مشارکت نمایان‌تر می‌شود. او نوسازی را انتقال به جامعه مشارکتی و مشارکت را نوعی دیدگاه می‌داند و می‌گوید نوسازی، نوعی حذف سنت و بسیج اجتماعی است که در انتهای راه، با منافع عمومی و هویت جمعی ارتباط می‌یابد. چنین فرایندی زیربنای توسعه و تحقق دموکراسی مبتنی بر رأی همگانی و میزان بالای مشارکت است (قادرزاده و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰۳). در مجموع کارکردگرایان، نتایج و پیامد واقعیت‌های اجتماعی را تعیین‌کننده می‌دانند و بر کارکرد شوون جامعه حسب سودمندی تأکید می‌کنند (Pope, 1975; آبرومندی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۵۴؛ لیتل، ۱۳۸۵: ۱۵۱). ساختارگرایان ساختارها را در شکل‌گیری مشارکت اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مؤثر می‌دانند. از نظر آنان، ساختارهای اجتماعی، رفتارهای مشارکتی را هدایت و محدود می‌کنند. رویکرد کارکردی - ساختی بر سطوح فردی و میانی نظام شخصیت، فرایندها و نهادهای اجتماعی برای تحقق مشارکت تأکید و تصریح کرده است که مشارکت آگاهانه و داوطلبانه بدون رشد شخصیت اجتماعی میسر نخواهد بود (دشتی، ۱۳۷۶: ۲۳). تضادگرایان بر عوامل انگیزشی و ویژگی‌های شخصیتی به عنوان تعیین‌کننده کنش فردی در مبادرت به کنش‌های اجتماعی تأکید دارند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۳). طبق این رویکرد، مشارکت اجتماعی، فرآیند شناسایی و توصیف مشکلات، نیازها و فرصت‌هاست (پیران، ۱۳۷۶: ۷۶). رویکرد کنش متقابل، نقش عاملان کنش را در

¹ Lerner

- امام‌جمعه‌زاده، س.؛ رهبرقاضی، م.؛ عیسی‌نژاد، ا. و مرندی، ز. (۱۳۹۱). بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان. *پژوهشنامه علوم سیاسی*، ۲۸ (۷)، ۳۴-۷.
- امام‌جمعه‌زاده، س.؛ رهبرقاضی، م.؛ عیسی‌نژاد، ا. و مرندی، ز. (۱۳۹۱). بررسی رابطه میان احساس محرومیت نسبی و مشارکت سیاسی در میان دانشجویان دانشگاه اصفهان. *دانش سیاسی*، ۱۵ (۸)، ۳۷-۶۸.
- امینی، س.؛ کواکبیان، م. و شیرینی، ط. (۱۳۹۹). مطالعه عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی مردم استان ایلام. *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۱۱ (۳)، ۲۱۵-۲۴۳.
- باقری‌بنجار، ع. و رحیمی، م. (۱۳۹۱). بررسی رابطه میزان احساس تعلق اجتماعی شهروندان با میزان مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنان (شهروندان مناطق ۳ و ۱۲ شهر تهران). *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*، ۵ (۲)، ۱۴۳-۱۷۰.
- پناهی، م. و دهقانی، ح. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر شادی دانشجویان با تأکید بر مشارکت اجتماعی. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۳ (۳)، ۱-۱۸.
- پیران، پ. (۱۳۷۶). *مبانی مفهومی مشارکت زنان روستایی*. تهران: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی و وزارت کشاورزی.
- پیران، پ. (۱۳۸۳). *مشارکت اجتماعی در ایران، تناقضی ریشه‌دار*. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- توسلی، غ. (۱۳۷۴). *نظریه‌های جامعه‌شناسی*. تهران: انتشارات دانشگاه پیام‌نور.
- جعفری‌نیا، غ. (۱۳۸۷). تأثیر روابط سازمانی و پایگاه طبقاتی بر تمایل به مشارکت سیاسی جوانان شهر خورموج. *علوم اجتماعی*، ۱۲ (۵)، ۱-۱۸.
- چلبی، م. (۱۳۹۵). *جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی*. تهران: نشر نی.
- خوش‌فر، غ.؛ باقریان جلودار، م.؛ میرزاخانی، ش.؛ و جندقی‌میرمحل، ف. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با مشارکت سیاسی شهروندان (مورد مطالعه: شهر گرگان). *پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر*، ۱۴ (۸)، ۲۷-۵۲.
- دشتی، ع. (۱۳۷۶). دیالکتیک انضباط و خودجوشی: نقش نظریه انقلابی سان‌دینیس‌ها در فرهنگ سیاسی و مشارکت مردمی. *فرهنگ*، ۲۲ (۱۰)، ۱۵۳-۱۹۰.
- دولتی، ع.؛ سیادت، س.؛ امین بیدختی، ع.؛ و نیستانی، م. (۱۴۰۰). تحلیل مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها در جامعه با تأکید بر انتظارات جامعه محلی. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۲ (۱)، ۶۳-۸۲.
- <https://doi.org/10.22108/jas.2020.121141.1858>
- رضایی، ا.؛ احمدی، و. و مرادی، ع. (۱۳۹۹). نقش فقر اقتصادی در مشارکت اجتماعی، سیاسی و آسیب‌های اجتماعی (مورد مطالعه: محلات محروم شهر جواهرود). *پژوهش‌نامه مددکاری اجتماعی*، ۲۴ (۷)، ۳۷-۶۶.
- <https://doi.org/10.22054/rjsw.2021.61417.499>
- رضایی، ع. (۱۳۷۵). مشارکت اجتماعی، هدف یا ابزار توسعه. *نشریه اطلاعات سیاسی - اقتصادی*، ۱۳ (۱۰۹-۱۱۰)، ۵۴-۶۳.
- زارع شاه‌آبادی، ا. و نوریان نجف، م. (۱۳۹۱). بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه یزد. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۳۶ (۱)، ۴۷-۷۰.
- سعدآبادی، ع.؛ رحیمی‌راد، ز. و فرتاش، ک. (۱۴۰۰). جاری‌سازی نوآوری اجتماعی در اسناد کلان‌سیاستی جهت ارتقای مشارکت اجتماعی در علم و فناوری (مطالعه موردی سند تحول راهبردی علم و فناوری). *مجلس و راهبرد*، ۱۰۷ (۲۸)، ۳۰۹-۳۳۵.
- شارع‌پور، م. (۱۳۸۷). *ابعاد و کارکردهای سرمایه اجتماعی و پیامدهای حاصل از فرسایش آن*. تهران: انتشارات دانشگاه پیام‌نور.
- شایگان، ف. (۱۳۸۹). *تبیین جامعه‌شناختی مشارکت مردم در*

- مساجد. تهران: جامعه‌شناسان.
- شفیعی مطهر، س. (۱۳۸۳). *مبانی و ضرورت مشارکت*. تهران: عابد.
- ظهیری نیا، م.؛ نیکخواه، ه.؛ فلاحتی شاه‌آباد، ا.؛ صادقی، س. و عزیززاده، ا. (۱۳۹۵). اعتماد اجتماعی و تأثیر آن بر مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه هرمزگان. *پژوهش‌نامه فرهنگی هرمزگان*، ۱۱(۶)، ۸۶-۱۰۶.
- علی‌محمدی، ص. (۱۴۰۱). *بررسی رابطه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و هوش هیجانی با مشارکت سیاسی دانشجویان دانشگاه پیام‌نور شهرکرد*، (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه پیام‌نور، مهریز.
- غفاری، غ. (۱۳۸۰). *تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مشارکت اجتماعی - اقتصادی سازمان‌یافته روستاییان*. پایان‌نامه دکترای. دانشگاه تهران، تهران.
- غفاری، غ. و نیازی، م. (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی مشارکت*. تهران: نزدیک.
- غفارزاده خویی، پ. و صباغ، ص. (۱۳۹۵). *بررسی رابطه کیفیت زندگی و مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز*. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۹ (۳۳)، ۳۶-۲۵.
- فخرایی، س. (۱۳۸۳). *تحلیل جامعه‌شناختی مشارکت اجتماعی در ایران*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- فرهادی، م. (۱۳۹۷). *سرمایه‌ها و مشارکت اجتماعی در فضای دانشجویی*. *جامعه‌پژوهی فرهنگی*، ۲۷(۹)، ۱۰۱-۱۳۲.
- فرهمنند، م.؛ وکیلی قاسم‌آباد، س. و پوررجیمیان، ا. (۱۳۹۵). *بررسی مشارکت سیاسی جوانان شهر یزد و عوامل مؤثر بر آن*. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۳۳(۱۵)، ۱۰۷-۱۳۱.
- قادرزاده، ا.؛ شریفی، ف. و حسن‌خانی، ا. (۱۳۹۸). *مشارکت سیاسی و عوامل مرتبط با آن: مطالعه پیمایشی دانشجویان دانشگاه کردستان*. *نشریه مطالعات توسعه*
- اجتماعی - فرهنگی، ۷(۴)، ۹۳-۱۲۹.
- کوزر، ل. و روزنبرگ، ب. (۱۳۹۳). *نظریه‌های بنیادی جامعه‌شناختی*. (فرهنگ ارشاد، مترجم). تهران: نشر نی.
- کوهن، ب. (۱۳۸۱). *درآمدی به جامعه‌شناسی*. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر توتیا.
- گلابی، ف. و اخشی، ن. (۱۳۹۴). *مشارکت اجتماعی و نشاط اجتماعی*. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۶(۳)، ۱۳۹-۱۶۰.
- گلابی، ف. و رضایی، ا. (۱۳۹۲). *بررسی تأثیر مشارکت اجتماعی بر مدارای اجتماعی در بین دانشجویان*. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۵(۲)، ۶۱-۸۶.
- گلدروپ، ج. ا. (۱۳۷۰). *جامعه‌شناسی کشورهای جهان سوم*. مترجم: جواد طهوریان. تهران: انتشارات آستان قدس رضوی.
- گنجی، ق.؛ سرایلو، ح. و طالبی، ی. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه میان دین‌داری و مشارکت سیاسی؛ مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی مشهد*. *مطالعات سیاسی*، ۱۷(۵)، ۱۴۳-۱۶۶.
- گیتل، د. (۱۳۸۵). *تبیین در علوم اجتماعی: درآمدی به فلسفه علم‌الاجتماع*. مترجم: عبدالکریم سروش. مؤسسه فرهنگی تهران: صراط.
- محسنی، ع.؛ طباطبایی، م. و مرجایی، س. (۱۳۸۵). *نظریه‌های روان‌شناختی و رویکردهای تلفیقی مشارکت*. *سیاست داخلی*، ۱(۱)، ۱۴۷-۱۷۶.
- مسعودنیا، ح.؛ رهبرقاضی، م.؛ روحانی، ح. و کشاورز، ح. (۱۳۹۱). *بررسی تأثیر عوامل انگیزشی بر مشارکت سیاسی در بین دانشجویان دانشگاه بین‌المللی قزوین*. *نشریه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*، ۲(۲)، ۷۷.
- مظفری، ا. (۱۳۹۵). *نقش وسایل ارتباط جمعی در مشارکت اجتماعی دانشجویان (رشته‌های جامعه‌شناسی و علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه‌های شهر تهران)*. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۳۳(۹)، ۵۵-۶۸.
- موسوی، س.؛ سپهوند، ر.؛ جعفری، س. و جعفری، ا. (۱۳۹۷).

- Campbell, D. E. (2013). Social networks and political participation. *Annual Review of Political Science*, 16, 33-48.
- Chalabi, M. (2016). *Sociology of order: description and theoretical analysis of social order* (8th ed.). Ney. [In Persian].
- Cohen, B. J. (2002). *An introduction to sociology*. (M. Selasi, Tran.). Tehran: Totia. [In Persian].
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37-46.
- Dashti, A. (1997). The dialectic of discipline and spontaneity: the role of Sandinista revolutionary theory in political culture and popular participation. *Farhang*, 22-23(10), 153-190. . [In Persian].
- Dolati, A., Siadat, A., Aminbeidokhti, A., & Neyestani, M. (2021). An analysis of the social participation of universities in the society with an emphasis on local community expectations. *Journal of Applied Sociology*, 32(1), 59-82. . [In Persian]. <https://doi.org/10.22108/jas.2020.121141.1858>
- Emamjomehzadeh, S.M., Rahbarghazi, M., Eysa Nezhad, O., & Marandi, Z. (2012). Study concerning the relationship between feeling of relative deprivation and political participation among the students in isfahan university. *Bi-Quarterly Political Knowledge*, 8(1), 37-68. . [In Persian]. <https://doi.org/10.30497/pk.2012.778>
- Emamjomehzadeh, S.M., Rahbarghazi, M., Isanezhad, O., & Marandi, Z. (2012). Study of relationship between social capital and political participation among students of the University of Isfahan. *Research Letter of Political Science*, 7(4), 7-33. . [In Persian].
- Jaafarinia, G. (2009). The effect of organizational relationships and social status on the political participation tendency of youths in the city of Khormoj. *Journal of Social Sciences Ferdowsi University of Mashhad*, 2(5), 1-18. . [In Persian]. <https://doi.org/10.22067/jss.v0i0.8737>
- Khoshfar, G., Bagherian Joloodar, M., Mirzakhani, S., & Jandaghi Mirmahaleh, F. (2019). Examining the relationship between social capital and political participation of citizens (Case Study: Gorgan City). *Contemporary Sociological Researches*, 14(8), 27-52. [In Persian].
- Kivoi, D. L. (2014). Factors impeding political participation and representation of women in Kenya. *Humanities and Social Sciences*, 2(6), 173-181.
- Koser, L.A., & Rosenberg, B. (2014). *Basic sociological theories*. (F. Ershad, Tran.). Tehran: Ney. [In Persian].
- Dawkins, R. (2017). Political participation, personality, and the conditional effect of campaign mobilization. *Electoral Studies*, 45, 100-109.
- بررسی نقش دین داری در اعتماد و مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه لرستان. مدیریت سرمایه اجتماعی، ۱۸(۵)، ۶۲۹-۶۴۹.
- موسوی، م؛ پیران، پ. و اسلامی، س. (۱۳۹۱). درآمدی بر مشارکت اجتماعی. تهران: جامعه‌شناسان.
- میرزایی، ح؛ میرزایی، م. و علیزاده، ت. (۱۳۹۷). مطالعه عوامل تأثیرگذار بر تقویت مشارکت اجتماعی دانشجویان در انجمن‌های علمی دانشجویی (مورد مطالعه: انجمن‌های علمی دانشگاه فردوسی مشهد). جامعه‌شناسی ایران، ۶۷(۱۹)، ۱۵۴-۱۶۹.
- نیازپور، ع. (۱۳۸۹). نقش مشارکت مردمی در بهسازی کالبدی بافت‌های قدیم شهری کرمانشا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام‌نور. تهران.

References

- Abbott, J. (1995). Community participation and its relationship to community development. *Community Development Journal*, 30(2), 158-168.
- Abroomandi, F., Kheiri, B., & Vedadi, A. (2020). Cultural reasons why Iranian consumers refuse to consume Iranian goods and national production. *The Islamic Revolution Approach*, 13(49), 151-174. [In Persian].
- Atkinson, A. B., Micklewright, J., & Micklewright, M. (1992). *Economic transformation in Eastern Europe and the distribution of income*. Cambridge University Press.
- Alimohammadi, S. (2022). *Investigating the relationship between demographic characteristics and emotional intelligence with political participation of Payam Noor Shahrekord University students*. Payame Noor University. . [In Persian].
- Amini, S., Kavakebiyan, M., & Shiri, T. (2020). Explaining the social factors affecting political participation (Case Study: Ilam Province, 1998). *Political Sociology of Iran*, 3(3), 215-243. [In Persian]. <https://doi.org/10.30510/psi.2020.200627.1054>
- Azkiya, M., & Ghafari, G. (2013). *Sociology of development*. Tehran: Keyhan. . [In Persian].
- Bagheri Bonjar, A., & Rahimi, M. (2012). Investigating the relationship between citizens' sense of social belonging and their social, cultural and political participation (citizens of districts 3 and 12 of Tehran). *Urban Sociological Studies*, 5(2), 143-170. [In Persian].

- democracies: What is the role of social capital?. *Comparative Political Studies*, 35(4), 437-460.
- Lerner, D. (1958). *The passing of traditional society: Modernizing the Middle East*. New York: Free Press of Glencoe.
- Lilleker, D. G., & Koc-Michalska, K. (2017). What drives political participation? Motivations and mobilization in a digital age. *Political Communication*, 34(1), 21-43.
- Litel, D. (2006). *Explanation in social sciences: an introduction to the philosophy of sociology*. (A. Soroosh, tran.). Sarat Cultural Institute. [In Persian].
- Lopes, J., Benton, T., & Cleaver, E. (2009). Young people's intended civic and political participation: does education matter? *Journal of youth studies*, 12(1), 1-20.
- Lutz, E; & Caldecott, J O. (1996). *Decentralization and biodiversity conservation*. World Bank Publications.
- Masoodnia, H., Rahbarghazi, M., Rohani, H., & Keshavarz, H. (2012). To examine the relationship between motivational factors and political participation of students in Qazvin University. *Political Research In Islamic World*, 2(2), 77-95. . [In Persian].
- Milbrath, L. W. (1981). *Political participation*. In *The handbook of political behavior* (pp. 197-240). Springer.
- Mirzaei, H., Mirzaei, M., & Alizadeh, T. (2018). Studying the factors affecting social participation in student associations (Case Study: Ferdowsi University of Mashhad). *Iranian Journal of Sociology*, 19(2), 154-169. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jsi.2019.36919>
- Mohseni Tabrizi, A.R., Tabatabaei, M., & Marjaei, S.H. (2006). Psychological theories and integrative approaches to participation. *Internal Policy*, 1(1), 147-176. [In Persian].
- Mosavi, M., Piran, P., & Eslami, S. (2012). *An introduction to social participation*. Jameshenasan. [In Persian].
- Mousavi, S.N., Sepahvand, R., Jafari, S., & Jafari, A. (2018). Investigating the role of religiosity in trust and social participation of students of Lorestan University. *Social Capital Management*, 5(4), 629-649. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jscm.2019.265514.1682>
- Mozafari, A. (2016). The role of mass communication tools in the social participation of students (sociology and social communication sciences of Tehran universities). *Iran's Social Development Studies*, 33(9), 55-68. . [In Persian].
- Niazpoor, A. (2010). *The role of public participation in the physical improvement of the old urban tissues*
- Fakhraei, S. (2004). *Sociological analysis of social participation in Iran*. Allameh Tabatabaei University. [In Persian].
- Farahmand, M., Vakili Ghasemabad, S., & Poor Rajimian, E. (2016). Examining the political participation of youth in Yazd City and factors influencing. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 15(33), 107-131. . [In Persian].
- Goldrop, G.A. (1991). *Sociology of third world countries*. (J. Tahorian, tran.). Astan Quds Razavi Publications. [In Persian].
- Farhadi, M. (2018). Capitals and social participation in student space. *Sociological Cultural Studies*, 9(1), 99-129. [In Persian].
- Gafarzadeh Khoyee, P., & Sabagh, S. (2017). The relationship between quality of life and social participation of students of Islamic Azad University of Tabriz. *Sociological Studies*, 9(33), 25-36. [In Persian].
- Ganji, G., Serayloo, H., & Talebi, Y. (2012). Examining the relationship between religiosity and political participation; A case study of students of Islamic Azad University of Mashhad. *Political Studies*, 17(5), 143-166. . [In Persian].
- Ghaderzadeh, O., Sharifi, F., & Hasankhani, E. (2019). Political participation and the related factors; A survey study of students at University of Kurdistan. *Socio-Cultural Development Studies*, 7(4), 93-129. [In Persian].
- Ghafari, G. (2001). *Explanation of social and cultural factors affecting the organized socio-economic participation of villagers*. Tehran University. [In Persian].
- Ghafari, G., & Niazi, M. (2007). *Sociology of participation* (1st ed.). Nazdic. [In Persian].
- Golabi, F., & Akhshi, N. (2015). Social happiness and social participation. *Journal of Applied Sociology*, 26(3), 139-160. . [In Persian].
- Golabi, F., & Rezayi, A. (2013). The Impact of social participation on social tolerance. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 2(1), 61-86. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jjsr.2013.36577>
- Huntington, S. (2014). *Political participation: modernization and political decay*. In *the globalization and development reader: perspectives on development and global change* (p. 88). Hoboken, New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Huntington, S. P., & Dominguez, J. I. (1975). Political development. In *Handbook of Political Science*, 3, 1-114.
- Knack, S., & Keefer, P. (1997). Does social capital have an economic payoff? A cross-country investigation. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1251-1288.
- Krishna, A. (2002). Enhancing political participation in

- Seippel, Ø. (2006). Sport and social capital. *Acta Sociologica*, 49(2), 169-183.
- Uslaner, E. M., & Brown, M. (2005). Inequality, trust, and civic engagement. *American Politics Research*, 33(6), 868-894.
- Verba, S., & Nie, N. H. (1987). *Participation in America: Political democracy and social equality*. University of Chicago Press.
- Walsh, D., & Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.
- Weitz-Shapiro, R., & Winters, M. S. (2008). *Political participation and quality of life*. Working Paper.
- Wily, L. (1997). *Villagers as forest managers and governments "learning to let go": The case of Duru-Haitemba and Mgori forests in Tanzania*. Wiley-Blackwell.
- Woodward, B., Smart, D., & Benavides-Vaello, S. (2016). Modifiable factors that support political participation by nurses. *Journal of Professional Nursing*, 32(1), 54-61.
- Zakus, J. L., & Lysack, C. L. (1998). Revisiting community participation. *Health Policy And Planning*, 13(1), 1-12.
- Zahiriniya, M., Nikkhah, H., Fallahi Shahabadi, A., Sadeghi, S., & Azizzadeh, O. (2016). Social trust and its impact on social participation of Hormozgan University students. *Cultural Journal of Hormozgan*, 6(11), 86-106. [In Persian].
- Zare Shahabadi, A., & Norriyan Najaf, M. (2013). Investigating the relationship between social trust and social participation among Yazd University students. *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 1(1), 47-69. [In Persian].
- Zimmer, L. (2006). Qualitative meta-synthesis: A question of dialoguing with texts. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 311-318.
- of Kermanshah. Payame Noor University. [In Persian].
- Noblit, G. W., Hare, R. D., & Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies* (Vol. 11). sage.
- Noblit, G.W., & Hare, R. D. (1999). Meta-Ethnography: Synthesizing Qualitative Studies. *In Counterpoints*, 44, 93-123.
- Panahi, M., & Dehghani, H. (2012). Factors Influencing Students's Happiness, with an emphasis on social participation. *Journal of Applied Sociology*, 23(3), 1-18. [In Persian].
- Parkerk, R. (1985). Social participation voting turnout amultiple analysis. *American Sociological Review*, 37, 317-333.
- Persson, M. (2015). Education and political participation. *British Journal of Political Science*, 45(3), 689-703.
- Pope, W. (1975). Durkheim as a functionalist. *Sociological Quarterly*, 16(3), 361-379.
- Piran, P. (2004). *Social participation in Iran, a deep-rooted contradiction*. Allameh Tabatabaei University. [In Persian].
- Piran, P. (1997). *Conceptual foundations of participation of rural women*. Research Institute of Planning and Agricultural Economy and Ministry of Agriculture. [In Persian].
- Rezaei, A. (1996). Social participation, goal or means of development. *Journal of Political-Economic Information*, 13(109-110), 54-63. [In Persian].
- Rezaei, O., Ahmadi, V., & Moradi, A. (2020). The role of economic poverty in social and political participation and social harms (Case study: deprived neighborhoods of Javanrood). *Journal of Social Work Research*, 7(24), 37-66. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2021.61417.499>
- Sadabadi, A., Rahimirad, Z., & Fartash, K. (2021). The implementation of social innovations in macro policy documents to increase social participation in science and technology (Case Study of Strategic Transformation of Science and Technology Document). *Majlis and Rahbord*, 28(107), 309-335. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/mr.2021.3938.3959>
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2006). *Handbook for synthesizing qualitative research*. springer publishing company.
- Shafei Motahar, A. (2004). *Basics and necessity of participation*. Abed. [In Persian].
- Sharepour, M. (2008). *The dimensions and function of social capital and the consequences of its erosion*. Payam Noor University Publications. [In Persian].
- Shayegan, F. (2010). *Sociological explanation of people's participation in mosques*. Jameshenasan. [In Persian].
- Tavasolli, G. (1995). *Sociological theories*. Payam Noor University Publications. [In Persian].

<https://doi.org/10.22108/jas.2023.136111.2349>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20085745.1402.34.3.2.6>